

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Елеонора Георгиева Димитрова- Господинова, Ръководител на Катедра по Онкология, МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ Варна

Съгласно Заповед на Ректора на МУ- Варна № Р-109-422/22.10.2020г. съм избрана за член на Научното жури, а на основание Протокол № 1/30.10.2020г. съм определена да изготвя становище по процедура за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Онкология“ с шифър 03.01.46., в област на висшето образование „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“

Становище

относно дисертационен труд на тема

„Връзката между дистреса и усещането за време при онкологично болни“

Автор Д-р Драгомир Светозаров Стоянов

Научен ръководител Доц. д-р Николай Владимиров Цонев

1. Значимост на проблема, формулиране на целта и задачите

Онкологията е една от най – бурноразвиващите се през последните десетилетия области на медицинската наука. Усъвършенстват се методите на диагностика, разработват се и се внедряват в практиката много нови терапевтични агенти, проучват се нови лекарствени комбинации, откриват се различни предиктивни биомаркери. Всичко това води до възможността за прилагане на персонализиран подход в лечението на болните с онкологични заболявания и постигане на по- добри резултати, оценени чрез показатели като обща преживяемост, преживяемост без прогресия, степен на обективен отговор и др. На фона на всичко това на преден план излизат някои проблеми, свързани с психичното здраве и социалното функциониране на болните с онкологични заболявания, водещи до развитието на дистрес. Дистресът е състояние, дефинирано от NCCN като “мултифакторно, неприятно емоционално изживяване от психологическо, социално и/или духовно естество, което може да засегне способността на пациента да се справя със симптомите на заболяването си и с прилаганото лечение“. Развитието на дистрес може да влоши резултатите от провежданото лечение по различни механизми, поради което е от съществено значение както ранното му откриване, така и оценката на нивото му и необходимостта от прилагане на допълнителни терапевтични действия.

Усещането за отминаване на времето е силно субективно и зависи от моментното емоционално състояние на човека.

Усилията на докторанта са били насочени към търсенето и установяването на връзка между усещането за време и нивата на дистрес при онкологично болни преди началото на системното им лечение.

Това е определило и формулирането на целта и осемте задачи на научното изследване, представени в дисертационния труд.

2. Структура на дисертацията

Представеният дисертационен труд съдържа 135 стандартни страници, онагледен е с 24 фигури и 6 таблици. В началото са изведени съдържание и използвани съкращения, което улеснява четенето. Следват: въведение - 2 страници, литературен обзор - 54 страници, цел и задачи - 1 страница, хипотези - 1 страница, материали и методи - 6 страници, собствени резултати от проведеното изследване, дискусия и заключение - 35 страници, изводи - 2 страници, приноси на дисертационния труд - 2 страници, научни публикации и съобщения, свързани с темата на дисертационния труд - 2 страници, приложения - 2 страници, използвана литература - 26 страници.

Структурата на дисертацията е добре балансирана, спазени са пропорциите между отделните раздели, отговаря на изискванията на Закона за развитие на научния състав на РБ.

3. Литературна осведоменост

Докторантът представя задълбочен литературен анализ на голям обем научна информация. Представя данни за епидемиологията и рисковите фактори за възникване на дистрес, влиянието му както върху самите пациенти и техните близки, така и върху медицинските специалисти и здравната система. Описани са различни скриниращи методи, както и стандарти за управление на дистреса, методи за повлияване. Внимание е отделено на синдрома на „прегарянето“, който е налице при 45-80% от лекарите-онколози. Втората част на литературния обзор е посветена на усещането за време, когнитивни модели, мерила, свързани с времето. Представени са различни тестове за определяне на преценката за време.

От направения литературен обзор е видно, че липсват достатъчно изследвания за връзката между субективното усещане за време и дистреса.

Използваната литература включва 309 източника, от които 307 на латиница и 2 на кирилица, като над 40% са от последните 10 години.

4. Методично ниво и дизайн на научното изследване

Представено е проспективно неинтервенционално проучване с включени 262 пациенти, отговарящи на формулираните включващи критерии и без наличие на изключващи критерии, проведено в периода м. август 2016г. - м. декември 2017г.

Пациентите са стратифицирани по демографски показатели, семейно положение, стадий на болестта, социален статус, тип карцином и др. Описани са методите за оценка на нивото на дистрес и усещането за време. Представени са използваните системи и методи на статистическа обработка.

5. Съответствие между целта, резултатите и изводите

Съществува съответствие между поставената цел, формулираните задачи и получените резултати, обобщени в дискусията и изводите. Докторантът представя резултатите от собствено изследване, онагледени с таблици и графики на 38 страници. Най - важните формулирани корелации са: 1) нивата на дистрес при пациенти с белодробен карцином и карцином на гърда са сигнификантно по-високи спрямо тези при пациенти с колоректален карцином и карциноми с други локализации, 2) жените имат сигнификантно по- високи нива на дистрес, 3) пациенти в млада възраст (<62г.) имат по-високи нива на дистрес, 4) няма корелация между нивата на дистрес и PS на пациентите, тяхното семейно положение, етнос, религия и стадий на заболяването, 5) бързата оценка на времеви интервал корелира с нивото на дистрес, пола и семейния статус, 6) няма разлика в усещането за време в зависимост от възраст, етнос, религия, локализация на тумора, стадия на болестта и PS, 7) пациенти с бърза преценка на времеви интервал имат сигнификантно по- високи нива на дистрес, 8) пациенти с висок и нисък дистрес могат да бъдат разграничени в зависимост от усещането за време.

6. Анализ на изводите и приносите

Формулирани са общо 12 извода , които отразяват получените резултати. Те са точни, ясни и конкретни.

Приемам изведените приноси. За първи път в световен мащаб се търси и доказва връзка между нивото на дистрес при онкологично болни и усещането за време. За първи път в световната литература се търсят корелации между демографски, клиничко-патологични характеристики на онкологично болни пациенти, нивата им на дистрес и субективното усещане за време. За първи път в България се прави изследване върху нивата на дистрес сред онкоболни, като се представят предиктивни маркери за високи нива на дистрес. За първи път се предлага проспективно то определяне на едноминутен времеви интервал като ултракратък скриниращ тест за дистрес.

Докторантът представя четири научни публикации, свързани с дисертационния труд, на които е съавтор и две участия на международни форуми.

Авторефератът е от 72 страници, съдържа основните глави от дисертационния труд.

7. Заключение

Дисертационният труд на д-р Драгомир Светозаров Стоянов представлява задълбочена и прецизно проведена научна разработка. Темата е актуална, дисертабилна. Приложените методи са адекватни за постигане на поставените цели и задачи, резултатите са убедителни, изводите са ясно формулирани. Приносите са значими, с теоретична и практическа стойност.

Дисертационният труд на тема „Връзката между дистреса и усещането за време при онкологично болни“ покрива показателите за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане.

Въз основа на гореизложеното давам положителна оценка на дисертационния труд на д-р Драгомир Стоянов и предлагам на членовете на уважаемото Научно жури да му бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“.

Доц. д-р Елеонора Георгиева Димитрова-Господинова